

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

(Danıştay'ın İptal Kararı Üzerine Verilen)
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-3-148 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 11-33/712-219
Karar Tarihi : 02.06.2011

10

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof.Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Aydın ÇELEN, Pelin ERDOĞAN, Aytül TOKATLI, Hüseyin
COŞGUN

C. ŞİKAYET EDEN: Re'sen

20

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILAN

- İstanbul Kuyumcular Odası
Piyerloti Caddesi Dostluk Yurdu Sokak No:3
Çemberlitaş/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: İstanbul Kuyumcular Odası'nın altın alış ve satış fiyatını belirlemek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediğinin tespiti ile ilgili olarak verilen Rekabet Kurulu'nun 19.09.2007 tarih ve 07-75/898-340 sayılı kararının iptaline ilişkin Danıştay tarafından verilen 2008/2271 E., 2011/681 K. sayılı karar üzerine dosya konusunun yeniden değerlendirilmesi

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ: İstanbul Kuyumcular Odası yayını İKO Bülteni'nde yurt genelinde çeşitli illerde dernek ya da oda çatısı altında örgütlenmiş kuyumcu esnafının fiyat tespitinde buldukları beyanlarına yer verildiği tespit edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ

40

İstanbul Kuyumcular Odası yayını İKO Bülteni'nde yurt genelinde çeşitli illerde dernek ya da oda çatısı altında örgütlenmiş kuyumcu esnafının fiyat tespitinde buldukları beyanlarına yer verildiğinin tespit edilmesi üzerine, 24.11.2006 tarih ve 2006-3-148/İİ-06-AÇ sayılı İlk İnceleme Raporu hazırlanmıştır.

Söz konusu İlk İnceleme Raporu'nun görüşülmesi sonucunda alınan 30.11.2006 tarih ve 06-86/1101-M sayılı Kurul Kararı ile; konuya ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti için, İstanbul Kuyumcular Odası (Oda) hakkında aynı Kanun'un 41. maddesi gereğince soruşturma yapılmasına karar verilmiştir.

50

11-33/712-219

7.12.2006 tarihinde, Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tarafa soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak 30 gün içinde ilk yazılı savunmasını göndermesi istenmiştir. Oda'nın ilk yazılı savunması süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

60 Soruşturma sonucunda hazırlanan 28.5.2007 tarih ve SR/07-09 sayılı Soruşturma Raporu Kanun'un 45. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Başkanlıkça tüm Kurul Üyeleri ile ilgili tarafa tebliğ olunmuş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraftan 30 gün içinde yazılı savunmasını göndermesi istenmiştir. Oda'nın ikinci yazılı savunması yasal süresi içinde Kurum'a intikal etmiştir.

Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı 2.7.2007 tarihli "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 9..7.2007 tarihinde tüm Kurul Üyeleri ve tarafa tebliğ edilmiştir. Taraf, ek görüşe karşı üçüncü yazılı savunmasını yasal süresi içinde sunmuştur.

70 Rekabet Kurulu'nun 21.8.2007 tarih ve 07-65 sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 19.9.2007 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyesi, Kanun'un 46. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tarafa gönderilmiştir.

19.9.2007 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmıştır.

Rekabet Kurulu 19.9.2007 tarihinde 07-75/898-340 sayılı nihai kararını vermiştir.

İlgili karar "idari para cezasının tespitinde temel alınan ciro yılının yanlış belirlendiği" gerekçesiyle Danıştay 13. Dairesi'nin 18.2.2011 tarih, 2008/2271 E., 2011/681 K. sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

80 Söz konusu iptal kararının gereği olarak dosya üzerinde yapılan inceleme ve değerlendirmeler ışığında düzenlenen 27.5.2011 tarihli Bilgi Notu 31.5.2011 tarih ve REK.0.07.00.00-110/175 sayılı Başkanlık Önergesi ile 2.6.2011 tarih ve 11-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve Kurul ilk inceleme, önaraştırma, soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeleri inceleyerek, nihai kararını vermiştir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ

90 Soruşturma dosyasında yer alan bilgi ve belgeler ışığında; Danıştay 13. Dairesi'nin 18.2.2011 tarih ve 2008/2271 E., 2011/681 K. sayılı kararının yerine getirilmesine binaen, İstanbul Kuyumcular Odası'nın altın alış ve satış fiyatını belirlemek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal etmesi nedeniyle Kanun'un 16. maddesinin üçüncü (eski ikinci) fıkrası uyarınca idari para cezası takdir edilirken; soruşturma açılma tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 2005/2 sayılı Tebliğ'de öngörülen asgari ceza miktarı olan 5.800 TL'nin uygulanması gerektiği kanaat ve sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

100 **I.1. İlgili Pazar**

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Soruşturmaya taraf olan Oda üyelerinin kuyumculuk sektöründe faaliyet gösterdikleri dikkate alınarak ilgili ürün pazarı, “kuyumculuk pazarı” olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

110 Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması, ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır.

Soruşturmaya taraf olan Oda üyesi kuyumcular satışa sundukları altını genellikle İstanbul'dan temin etmekte ve bu ürünleri buradaki müşterilere satmaktadırlar. Bu nedenle, “İstanbul ili” ilgili coğrafi pazar olarak belirlenmiştir.

I.2. Haklarında Soruşturma Yürütülen Taraf

I.2.1. İstanbul Kuyumcular Odası (Oda)

120 1971 yılında dernek statüsünde ve “Turistik El Sanatları İmalcileri ve Kuyumcu Sanatkarları Derneği” adıyla faaliyete başlanmış olup, 1994 yılında 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'na tabi olunarak oda statüsüne geçilmiştir.

130 7.6.2005 tarihinde kabul edilen 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu 507 sayılı Kanun'u yürürlükten kaldırmıştır. 5362 sayılı Kanun'da, öngörülen koşulları karşılayan eskiden kurulmuş odaların tüzel kişiliklerinin devam edeceği düzenlenmiştir. 5362 sayılı Kanun'a göre oda kurulabilmesi için üye sayısının en az 500¹ olması gerekmektedir. Esnaf ve sanatkarların Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Müdürlüğü'nde sicile kayıtları yapılmadıkça odaya hiçbir şekilde kaydı yapılamamaktadır. Kanun kapsamındaki esnaf ve sanatkarlar, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren durumlarını 30 gün içinde bağlı buldukları sicile tescil ve Sicil Gazetesinde ilan ettirmekle yükümlüdür.

Oda'nın, Aralık 2006 itibarıyla aktif üye sayısı 3.900'dür. Oda, 4054 sayılı Kanun anlamında teşebbüs birliği niteliğindedir.

I.3. Yapılan Tespit ve Deliller

140 İlk inceleme, tarafın yazılı savunmaları ve soruşturma sürecinde 4054 sayılı Kanun'un 14, 15 ve 44. maddeleri uyarınca yapılan yerinde incelemeler ve ilgililerden bilgi isteme sonucunda elde edilen altın alış ve satış fiyatının belirlenmesine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

¹ 507 sayılı Kanun uyarınca bu sayı 100 idi.

1. Oda web sitesinde de yer alan yayını İKO Bülteni'nin 2006 yılının 1. sayısında (yıl: 3 sayı: 34), İKO yönetim kurulunun bir yandan tüm ilçelerdeki kuyumcu esnafının dernek çatısı altında örgütlenmesini teşvik ederken, diğer yandan da aynı örgütlenmenin tüm yurt sathına yayılması için çalışmalarını sürdürdüğü belirtilerek, oluşumlar hakkında bilgi verilmiştir. İKO Bülteni'nde ve web sayfasında, İstanbul ilçelerindeki esnafın güvenliğinin yanı sıra en yoğun yaşadığı sorun olarak fiyat birlikteliğinin olmaması ve bu nedenle karlılığın oldukça düşmesi gösterilmiş, günümüzde birçok sektörün yaşadıkları sıkıntıyı örgütlenerek çözüme yoluna gittiği belirtilmiştir. Kendisini Türk kuyumculuk sektörünün tepe örgütü olarak kabul eden İKO yönetim kurulu, ilçelerde faaliyet gösteren kuyumcuların dernek çatısı altında bir araya gelmeleri için destek vermektedir. Yazıda, Bahçelievler, Üsküdar, Yenibosna ve Silivri'de faaliyet gösteren kuyumcu esnafının örgütlenme çalışmalarına önceden başladığı ve Gaziosmanpaşa ilçesi esnafının da dernekleşme hazırlıkları içerisinde olduğu belirtilmiştir. Türkiye'de kuyumcu sayısının 40 bini bulmasının fiyat rekabetini gündeme getirdiği ve "fiyat kırma" şeklinde yaşanan rekabetin karlılığı azalttığı vurgulanarak, bir süre sonra rekabet nedeniyle kar etmekte zorlanan esnafın faaliyetine son vermek zorunda kaldığı dile getirilmiştir. Fiyat rekabetini önlemenin ellerinde olduğu ve esnaf birlik içerisinde hareket eder ve fiyat düşürmekten vazgeçerse kazançlı çıkılacağı belirtilmiştir. Dernek kurma hazırlığı içindeki Gaziosmanpaşa'da faaliyet gösteren kuyumcular konu ile ilgili olarak görüşlerini bildirmiştir. Kuyumcu U. A., rekabet koşulları ve yasalardan dolayı faaliyet göstermelerinin gün geçtikçe zorlaştığını, rekabet nedeniyle malı satmak için ne gerekiyorsa yapıldığını belirtirken, kuyumcu S.S. bir araya gelemeyen kuyumcuların bazen yapılan listelere bile uymadıklarını, bu nedenle dernek kurulmasının iyi olacağını, ancak fiyat birliği sağlanması noktasında derneğin yaptırımının olması gerektiğini vurgulamıştır.

2. 10.3.2006 tarihli İKO Bülteni'nde ise, 2005 yılında kurulan Üsküdar Kuyumcular Derneği hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Esnaf arasındaki fiyatlarda yaşanan istikrarsızlığın dernekleşme ihtiyacını doğurduğu, 22 ayar bilezik ve sarrafiye ürünlerde günlük fiyat listeleri üzerinden satış yapılmaya başlandığı belirtilmiştir. Kuyumcu B.A. bu uygulamaya her semtte başlanması gerektiğini, çünkü müşterilerin bir semtte değil, birçok yerde fiyat araştırması yaptığını ifade etmiştir.

3. Oda Ana Sözleşmesi'nin "Amaç" başlıklı 3. maddesinde üyelerin ve bunların yanında çalışanların mesleki ve teknik ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlerine uygun olarak gelişmelerini ve mesleki eğitimlerini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak ve meslek disiplini ve ahlakını korumak Oda'nın amaçları olarak belirlenmiştir.

"Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri" başlıklı 16. maddesinin (I) bendinde, ücret tarifelerine uyulup uyulmadığını ilgililerin başvurusu üzerine veya doğrudan veya uzman kimseler aracılığıyla kontrol etmek, ayrıca mesleki teamüllere aykırı davranışları belirlenen üyelere yazılı ihtarla bulunmak ve tekrarı halinde ilgilileri birlik disiplin kuruluna bildirmek yönetim kurulunun yetkileri arasında sayılmıştır.

"Fiyat Tarifelerinin Tespit Şekli" başlıklı 41. maddede Oda üyesi esnaf ve sanatkarlarca üretilen mal ve hizmetlerin fiyat tarifelerinin nasıl belirleneceği düzenlenmiştir. Bu maddede belirtildiği üzere Oda üyesi esnaf ve sanatkarların

bağlı oldukları oda fiyat tarifesini belirler. Belirlenen fiyat tarifesi odanın mensubu olduğu birlik yönetim kurulu tarafından fiyat tarifesinin sunulmasından sonra otuz gün içinde onaylanır veya reddedilir. Onaylanan fiyat tarifesi birlik tarafından belediye, mülki amirlik ve odaya yedi gün içerisinde bildirilir ve fiyat tarifesi bu andan itibaren yürürlüğe girer. Fiyat tarifeleri, uygulanacak azami hadleri gösterir.

200

4. Şanlıurfa Kuyumcular Odası Başkanlığı'ndan Oda'ya gönderilen 2.6.2006 tarih 2006/20 sayılı yazıda özetle, altın fiyatlarının kuyumcuların kendi isteklerine göre belirlenmesi halinde tüketicinin mağdur olacağı, meslekle ilgisi olmayan kişiler tarafından bu işin yapılacağı, bu durumun toplum düzenini bozacağı, işini yapan hiçbir dürüst kuyumcunun buna müsaade etmeyeceği etmemesi gerektiği, hiçbir zaman altın fiyatlarının kuyumcuların kendi isteklerine göre belirlenemeyeceği, fiyat konusunda pazarlık yapılması halinde düşük ayarlı altın satışı gibi istenmeyen durumların ortaya çıkabileceği, 5362 sayılı Kanun'da yapılan fiyat tarifelerinin uygulanacak azami hadleri göstereceği şeklindeki değişikliğin kuyumcu odalarının fiyat birliği sağlamak konusunda kuyumcuları denetlemesini ortadan kaldıracığı, bu maddenin tarifelerin uygulanacak asgari hadleri belirleyecek şekilde değiştirilmesi gerektiği, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinde yer alan hükmün Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu'na tamamen zıt olduğu, günümüz kuyumculuk mesleği koşulları göz önüne alınmadan hazırlanan 4054 sayılı Kanun'un kuyumculuk mesleğini ateşe atarak şeref ve saygıdan yoksun art niyetli kişilerin tekeline sunacak bir meslek haline getirmiş olacağı, kuyumculara özel bir statü tanınması gerektiği, eğer kuyumcular arası bir rekabet ortamı kurulmuş olursa vatandaşlar arasında bu rekabet ortamından doğan düşük ayarlı altın alınması durumunun söz konusu olacağı, bu şekilde de tüketici mağdur edilerek haksız kazanç sağlanacağı, oda tarafından yapılan denetlemelerde bu tip işlemler için hiçbir yaptırım uygulanmadığı ifade edilmiş ve anılan Kanun maddesinin (4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi a bendi kast olunmaktadır) değiştirilmesinin esas olduğu beyan olunmuştur.

210

220

Yazının son kısmında yer alan el yazısı ile yazılmış bölümde ise Oda'dan destek talep olunmakta ve bu yazının Değerli Maden Federasyonu'na, Konfederasyon'a ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na fakslanması istenmektedir.

5. Oda'nın elektronik ağ adresinde de yer alan yayını olan İKO Bülteni'nin 2006 Aralık ayında yayımlanan sayısında (Yıl: 3, Sayı: 43) Zeytinburnu kuyumcu esnafı arasında başlayan birliktelikten söz edilmektedir. "Zeytinburnu'nda Birliktelik Meyve Verdi" başlıklı yazıda haksız fiyat rekabetinin önüne geçmek için Oda'da yapılan toplantıda komite kuran Zeytinburnu esnafının bu kararın meyvelerini toplamaya başladığı, ilçe esnafının yeni hedefinin bir dernek çatısı altında birleşmek olduğu ifade edilmekte ve komitede yer alan kuyumcuların adlarına yer verilmektedir. Söz konusu kuyumcular C.K (N. T. Kuyumculuk), A.K. (İ. G.), A.İ. (A. Kuyumcusu), M.Ö. (H. Kuyumculuk), R.Ç. (B. Kuyumcusu) ve A.M. (T. Kuyumcusu)'dır. Yazının devamında Oda yönetim kurulu üyeleriyle Zenger Restoran'da bulunduğu, ilçede fiyat rekabetinin bitmesi için 7 kişilik bir komite kurulduğu, esnafın Oda'dan alınan fiyat listeleri ile satış yapmaya başladığı, Oda Başkanı A.K. ve yönetim kurulu üyelerinin Zeytinburnu'nda esnafa bir kez daha bir araya geldiği, görüş alışverişinde bulunulduğu, Oda başkanının esnafı dernek çatısı altında birleşmeye çağırdığı, ilçedeki 65 kuyumcu esnafının haksız fiyat rekabetinin ortadan kalkmasıyla birlikte ilçeyi terk eden müşterilerini yeniden kazanmaya başladığı, esnafın en büyük

230

240

endişesinin birkaç esnafın verilen sözlere muhalefet ederek fiyat birlikteliğini bozması olduğu ve bu sebeple esnafın haksız fiyat rekabeti yapan kişilere Oda'nın yaptırım uygulamasını talep ettiği belirtilmektedir.

250 Yazıda ayrıca esnafın bu birliktelik ile ilgili düşüncelerine yer verilmektedir. C.A. rekabetten müşterinin kazançlı çıkacağını, Zeytinburnu'nda iki kez esnaf arasında birliktelik sözü verildiğini, fiyat rekabetinin müşterinin ilçeden kaçmasına sebep olduğunu ve birlikteliği bozanlara karşı yaptırım uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. C.A. isimli bir diğer esnaf beyanında, fiyat listesi dağıtılmaya başlandığına, birlikteliğin geçmiş yıllarda da sağlandığına ve birliktelikten esnafın kazançlı çıktığına değinmiştir. M.O. Oda'dan alınan fiyat listesinin dağıtılmasının herkes için iyi olduğunu, fiyat tartışmalarının sona erdiğini, fiyat listeleri ile birlikte herkesin eşit duruma geldiğini, esnafın belirlenen listelere göre satış yaptığını, bu durumun devam etmesini umduğunu ve bu birliktelik belirli bir seviyeye geldikten sonra dernekleşme çalışmalarının hızlanacağını belirtmiştir. Y.P. beyanında esnafın fiyat 260 listelerine uymaya başladığına, fiyat listelerine muhalefet eden esnafı ziyaret ederek ikazlar yapıldığına, Zeytinburnu'na yakın ilçelerdeki esnaf arasındaki fiyat rekabetinin kendilerini olumsuz etkilediğine, rekabet yüzünden kaybedilen müşterilerin yeniden kazanıldığına, dernekleşme konusunda Oda'nın ön ayak olduğuna ve dernekleşme yolunda ilerlediklerine değinmiştir. Son olarak B.M. fiyat rekabetinin esnafı bezdirdiğini, Oda'da yapılan yemekli toplantılarda alınan kararlardan sonra tek liste fiyatlara dönüldüğünü ve esnafın para kazanmaya başladığını ifade etmiştir.

270 **6.** 11.12.2006 tarihinde yerinde inceleme sırasında yapılan görüşmede Oda Genel Sekreteri İ.K., fiyatı borsada belirlenen bir emtia olduğu için altının düşük fiyatla satılmasının esnaf arasında rahatsızlık yaratabildiğini, fiyatlardaki farklılığın tüketicinin güvenini zedeleyebileceğini, altın fiyatı borsada belirlendiği için düşük fiyatın ancak ayarla oynamakla mümkün olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca Oda'nın üyelerinin fiyat belirlemesine herhangi bir müdahalesi bulunmadığı, bültende yer alan fiyata ilişkin esnaf beyanlarının yanlış anlaşılardan kaynaklandığı ve İstanbul ilçelerindeki esnafı dernekleştirme çabalarının sektör sorunlarının kendilerine örgütlü şekilde aktarılmasını sağlamak amacıyla yapıldığı da ifade edilmiştir.

280 **7.** 16.3.2007 tarihinde Zeytinburnu'nda faaliyet gösteren kuyumcu T.E ile yapılan görüşmede, 2006 Ramazan ayı öncesi Oda tarafından bir toplantı düzenlendiği, toplantının amacının fiyat konusunda Zeytinburnu'nda yaşanan karmaşayı önlemek olduğu ve toplantı talebinin Zeytinburnu esnafından geldiği ifade edilmiştir. Görüşülen kuyumcunun iş yerinde "İstanbul Kuyumcu Esnaf ve Sanatkarları Odası Tarafından Belirlenen Günlük Altın Fiyatları" başlıklı bir tabela bulunduğu görülmüş ve bir örneği alınmıştır. Tabelada 2.3.2007 tarihine ait 22 ayar tel bilezik, eski yeni çeyrek altın ve ata liranın alış ve satış fiyatları yer almaktadır. Tabelanın altında yer alan notta fiyatlara KDV, işçilik ve karın dahil olduğu ifade edilmektedir. T.E. tabeladaki fiyatların Oda'nın toplantısında seçilen ve C.K., M.Ö., A.İ., A.K., M.O., R.Ç. ve A.M.'den oluşan 7 kişilik komite tarafından hazırlandığını belirtmiştir. 290 Oda'nın Zeytinburnu'nda esnaf arasında birlikteliği sağladığı ve bütün esnafın aynı fiyattan alım satım yapması yönünde tavsiyelerde bulunduğu da görüşmede ayrıca beyan edilmiştir.

8. 16.3.2007 tarihinde Zeytinburnu'nda faaliyet gösteren kuyumcu M.K. ile raportörlerce yapılan görüşmede, Oda tarafından iki toplantı yapıldığı, toplantıların amacının fiyat birliği sağlamak olduğu, görüşme yapılan günün bir gün öncesine kadar fiyat listeleri dağıtıldığı, ancak bu listelerin o gün itibarıyla İ.kuyumculuk tarafından toplatıldığı, fiyat listesine uymayanların ve listeyi vitrinine asmayanların maliyeye şikayet edileceği, halka duyurulacağı yönünde Oda'ya üye kuyumcular tarafından diğer esnafın tehdit edildiği, listelerin ilk olarak Oda'nın fiyat listesi olarak dağıtıldığı, daha sonra günlük fiyat listesine çevrildiği, hatta Oda başkanının ilçeye gelip bu listelere uyma yönünde esnafı konuştuğu dile getirilmiştir. Esnaf arasında iletişimi sağlamak için her bölgeye bir kuyumcunun temsilci olarak atandığı ve listelerin dağıtımında sorumluluğun C.K., M.Ö. ve Y.P.'de olduğu, listelerin toplatılmasına rağmen fiyat birliğinin hala devam ettiği ifade edilmiştir. Son olarak İ. Kuyumculuk'tan listeleri toplayan kişinin rekabet uzmanlarının incelemesinden sonra listelerin tekrar dağıtılacağını söylediği belirtilmiştir.

Söz konusu kuyumcunun bahsettiği fiyat listeleri "günlük altın fiyatları" başlığı altında hazırlanmış 22 ayar tel bilezik, eski yeni çeyrek altın ve ata liranın alış ve satış fiyatlarını göstermektedir. Listede fiyatlara KDV, işçilik ve karın dahil olduğu ifade olunmakta ve güvenli, kaliteli bir alışveriş için bu listenin bulunduğu kuyumcuların tercih edilmesi önerilmektedir.

9.15.3.2007 tarihinde İstanbul Kapalı Çarşı'da raportörlerce bazı kuyumcularla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde altın alış ve satış fiyatlarının nasıl belirlendiği sorusuna cevaben borsanın takip edildiği, televizyon ve internetin kullanıldığı, daha önceki dönemlerde Kapalı Çarşı Esnaf Derneği'nin 22 Ayar bilezik fiyatını günlük olarak anons ettiği ancak, bu gün artık böyle bir uygulamanın kalmadığı ifade olunmuştur. Oda'nın Kapalıçarşı'daki fiyatlara herhangi bir müdahalesinin veya etkisinin olmadığı da beyan edilmiştir.

10.16.3.2007 tarihinde İstanbul'un Zeytinburnu ilçesinde raportörlerce bazı kuyumcularla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde, altın alış satış fiyatının nasıl belirlendiği sorusunun yanı sıra, ağırlıklı olarak 2006 yılının Aralık ayında yapılan Oda toplantısı üzerinde durulmuş, bu konu hakkında bilgi istenmiştir. İlk soruya ilişkin olarak, kuyumcuların geneli Kapalıçarşı fiyatlarını ve televizyonu izlediğini ifade ederken, A.D. 3-4 aydır Oda'ya bağlı bazı kuyumcular tarafından listeler dağıtıldığını, duyularına göre Oda'nın bu listelerin kaldırılmasını istediğini, bir hafta öncesinde dağıtıma son verildiğini, listelere genel olarak uyulduğu beyan etmiştir. M.K. ise yaklaşık bir hafta öncesine kadar esnafça hazırlanan listeyi kullandığını, liste kullanımının yaklaşık 1,5 ay sürdüğünü, fiyat birliğine uyulmaması gerekçesiyle listenin gelmemeye başladığını ve Oda'nın liste faaliyetlerinin organize edilmesi için her bölgeden temsilci belirlediğini ifade etmiştir.

Aralık ayında yapılan toplantıya ilişkin olarak İ.Ş., fiyat rekabetinden duydukları rahatsızlık üzerine Oda başkanından toplantı yapmasını talep ettiklerini, toplantıda özellikle çeyrek altın fiyatının sabitletmesinin amaçlandığını, bunun için liste hazırlanmasına ve listeye uyulmasına karar verildiğini, her bölge için listeyi dağıtacak kişilerin belirlendiğini, kendi bölgelerine T. Kuyumculuk ya da İ.G.'nin dağıtım yaptığını, bu uygulamanın yaklaşık bir hafta sürdüğünü, daha sonra fiyat birliğine kimsenin uymadığını ifade etmiştir.

350 S.K. toplantıya ilişkin beyanında, toplantıyı A.İ'nin talep ettiğini, çeyrek altının ortak bir fiyata satılması konusunda fikir birliğine varıldığını, liste fiyatına genel olarak uyulduğunu, müşteriden bir şikayet gelmediği için ayrıca kontrole gerek kalmadığını ifade etmiştir. M.O. beyanında amacın rahatsızlık duyulan fiyat rekabetini düzeltmek, fiyat birliğini sağlamak olduğunu, sadece çeyrek altında fiyat birliğine gitmeye çalıştıklarını, İ.G.'nin telefon açıp daha önce dağıtılmış olan listeye 22 ayar, çeyrek ve ata için belirlenen fiyatları bildirdiğini, bu listenin de vitrine asıldığını, ancak şu an herkesin istediği fiyata sattığını ifade etmiştir.

360 S.K. beyanında, çok ciddi iş bozmalara karşılaştıklarını, bunu aşabilmek için bir araya geldiklerini, bu toplantıdan sonra satılan mala fiyat verilerek iş bozulmasının büyük oranda azaldığını, kendi aralarında denetim yaparak bu tür faaliyette bulunanlara uyarıda bulduklarını, “ *Fiyat listelerine uymayanlara ikaz yapıldı.*” şeklinde bir söyleminin bulunmadığını, bunun dergide yanlış değerlendirildiğini, fiyata ilişkin bir telkinleri olmadığını ve kendisinin fiyat listesi dağıtmadığını ifade etmiştir.

360 A.K. (İ. Kuyumculuk) da beyanında benzer şekilde alınmış mala fiyat verilmesi nedeniyle iş bozma olaylarının yaşandığını, bir araya gelerek böyle uygulamalar olmaması için karar aldıklarını, kurulan komitenin takip amaçlı olduğunu, birlik içinde para kazanma amacıyla hareket ettiklerini bunun yanı sıra güvenlik amaçlı da çalıştıklarını ifade etmiştir.

370 T.Y. beyanında toplantıya katıldığını, amacın iş bozmadan duyulan rahatsızlık olduğunu, toplantı talebinin kendilerinden geldiğini, Oda başkanının da katıldığını, toplantıda fiyatlar belirli olsun denildiğini, çeyrek altının maliyetinin 1 YTL üzerine satılmasının uygun olduğunun kararlaştırıldığını ve bu şekilde söz verildiğini, toplantıda oluşturulan komitenin listeyi hazırlayıp dağıttığını, listelerin düzenli dağıtımına zaten gerek kalmadığını çünkü maliyetin üzerine 1 YTL konularak satma hususunda anlaştıklarını, bir hafta öncesine kadar listelerin geldiğini ifade etmiştir.

380 A.İ. toplantıda zararına satış yapmamaya karar verdiklerini, birlikte fiyat belirlediklerini ve fiyatın altında satış yapmadıklarını, ancak fiyatın üzerinde satış yapılabildiğini, artık zararına rekabet etmediklerini, Zeytinburnu'ndan yedi kişi temsilci seçtiğini, İ. Kuyumculuk'un merkez olduğunu ve fiyat yükselince temsilcilere bildirdiğini, kendilerinin de diğer esnafın fiyatlarını yükselttiğini söylediklerini, bu uygulamanın devam etmesini istediğini, bu yolla esnafın zararına satış yapmadığını, fiyatlarda zorlayıcı bir baskı olmadığını ifade etmiştir.

B.M. beyanında, amacın iş bozmayı engellemek olduğunu, dergideki beyanındaki tek listeden kastının has altın fiyatı belli olan meskûkât (damgası vurulmuş, para haline konulmuş) ürün olduğunu, Oda başkanına toptan fiyatına perakende satıştan duyduğu rahatsızlığı ilettiğini, başkanın bireysel başvuruda bulunmayın, birlikte dile getirin, dediğini ve o toplantıda bir komite kurulmadığını ifade etmiştir.

390 M.Ö. ise beyanında, yedi kişilik komitede kendisinin de bulunduğunu, komite olarak esnafa tavsiye niteliğinde fiyat bildirdiklerini, bunu listeler ve telefonla yaptıklarını ifade etmiştir.

Görüşülen kuyumculardan bazılarının beyanlarından yemek veya komite hakkında kesin bir bilgileri olmadığı anlaşılırken bazıları ise yemeğin amacının satış bozmayı ve maliyet altında satış yapmayı engellemek olduğunu beyan etmişlerdir.

I.4. Savunmalar ve Değerlendirilmesi

400 Tarafın ilk inceleme ve soruşturmada yer alan altın alış ve satış fiyatının belirlenmesine ilişkin tüm savunmaları ve sözlü savunma tutanakları incelenerek aşağıda değerlendirilmiştir.

Savunmada;

- Öneri safhasının atlanarak salt teorik bilgilerden hareketle doğrudan soruşturma açılmasının ve kuyumculuk sektörünün istisnai özelliklerinin göz ardı edilmesinin eksik incelemeden kaynaklandığı,
- 410 - Oda'nın serbest rekabeti desteklediği, yönetim kurulunun rekabeti engelleyici nitelikte hiçbir kararı ve uygulamasının bulunmadığı, yerinde incelemeler sırasında Raportörler tarafından 4054 sayılı Kanun'a aykırı herhangi bir belgeye rastlanmadığı, kaldı ki piyasada fiyat birliğinin olmadığı da görülebileceği,
- Türkiye'de kuyumculuk sektörünün mamul çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda fiyat birliği oluşmasının imkansız olduğu, Oda Bülteni'nde yer alan ifade ve yorumların amacının dürüst esnafı korumak ve tüketicinin kandırılmasını önlemek olduğu, bu amacın gerçekleştirilmesi görev ve yetkisinin 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'nun 11. maddesi uyarınca, Oda'ya verildiği,
- 420 - Oda'ya üye esnaftan ve tüketicilerden bazı esnafın günlük piyasa değeri belli olan çeyrek, yarım, tam, Ata, Cumhuriyet gibi ziynet altınlarında hile yapmak suretiyle has altın değerinin altında sattığı, bu şekilde müşteri çekerek 14, 18 veya 22 ayar işçilikli ürünleri fahiş kar marjlarıyla sattığı yönünde şikayetler geldiği,
- Oda'nın 5362 sayılı Kanun'un verdiği yetki uyarınca İstanbul genelinde ayar ve standartlar denetimi yaptığı, has altının azaltılması ve değerinin düşürülmesi sonucunda tüketicinin aldatılmasının mümkün olduğu,
- 430 - Dergide yer alan fiyat birliğinden kastın, Darphane tarafından basılan ziynet ürünlerinin satış fiyatlarıyla ilgili yapılan şikayetlerin değerlendirilmesi niteliğinde olduğu,
- Borsaya tabi bir emtia olan altının fiyatının İstanbul Borsasında belirlendiği, ziynet ürünlerinin Darphane satış bedelinin altında satılmasının malın kalitesinde şüpheyi gündeme getirdiği, bu ürünleri satın alan tüketicinin aldatılmasının 4054 sayılı Kanun'un 1. maddesinin gerekçesinde belirtilen tüketicileri korumak amacıyla çeliştiği,
- 440

- İKO Bülteninde yayımlanan 22 ayar bilezik ve sarrafiye ürünlerin liste fiyatından satış ibaresinden Borsa fiyatlarının kastedildiği, altın sektöründe fiyat birliğine ilişkin karar alınamayacağı,
- Soruşturma bildirim yazısının tebellüğünden itibaren yanlış anlaşılmalara mahal vermemek için daha itinalı ve dikkatli davranmaya başlandığı,
- İKO Bülten’de yer alan haberlerin ilk bakışta 4054 sayılı Kanun’a aykırıymış gibi görünmesine karşın bu ifade ve yorumların amacının dürüst esnafı korumak ve tüketicinin aldatılmasını önlemek olduğu,
- Kalitesiz ve düşük ayarlı ürünlerin önüne geçilememesinin olumsuz sonuçları olduğuna dikkat çekilerek Oda’nın 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu’nun (5362 sayılı Kanun) 11. maddesi uyarınca ayar ve standart kontrolü yaptığı, ancak İstanbul’da binlerce esnafın kontrolünün mümkün olmadığı,
- Maliyetinin ve Borsa fiyatının altında yapılan satışlar kayıt dışılığı kaçınılmaz kılacak, tüketiciler yanıltılacak ve dünya pazarında önemli bir yeri olan Türk kuyumculuk sektörünün imajı zedeleyeceği,
- Kurum raportörlerinin yerinde incelemeler sırasında rekabet ihlali ile ilgili hiçbir belgeye ulaşmadıkları, Soruşturma Raporu’ndaki değerlendirmelerin bültendeki haber ve yorumlarla esnafın şifahi bilgisine dayandırıldığı,
- Soruşturma Raporu’nda yer verilen Şanlıurfa Kuyumcular Odası’nın gönderdiği yazı ile Oda’nın hiçbir ilgisi bulunmadığı, bu yazıya dayanarak hiçbir işlem yapılmadığı, bu nedenle rekabet ihlaline ilişkin bir delil niteliği taşımadığı ve bu belgenin Rapor’da kullanılmasının usul ve esas yönünden doğru olmadığı,
- Şanlıurfa Kuyumcular Odası’nın gönderdiği yazıda kötü niyetli esnaf nedeniyle tüketicilerin büyük zarar göreceğine dikkat çekildiği,
- Rapor’da beyanlarına başvurulmuş Zeytinburnu, Kapalıçarşı ve Gaziosmanpaşa semtlerinden bir kısım kuyumcuların Oda’ya mı, İstanbul Ticaret Odası’na mı kayıtlı olduklarının belli olmadığı, ifadelerinin hangi ölçütlere göre alındığının anlaşılacağı, değerlendirmelerin şahısları bağladığı, bu şahısların konuyu kavrayıp kavramadıklarının ve sağlıklı yorum yapıp yapmadıklarının belli olmadığı,
- Oda’nın Kapalıçarşı’daki fiyatlara herhangi bir müdahalesinin olmadığı beyanlarda açıkça belirtildiği, esnafa sorulan soruların yönlendirici olduğu, esnafın genel ifadelerinde rekabetin ihlal edilmediğini belirten birçok beyan yazmasına rağmen bu ifadelerin yazıya geçirilmediği,
- Soruşturmanın sadece 10 kuyumcunun yorumlarına dayanılarak açıldığı, 6000 kuyumcunun faaliyet gösterdiği İstanbul’da fiyat birliği sağlamanın imkansız olduğu, Oda’nın hiçbir zaman fiyat listesi yayımlamadığı, esnafın kendi aralarında hazırladığı listenin Oda’yı bağlamadığı,

- Muafiyet değerlendirmesine ilişkin olarak, fiyat rekabetini engelleyici eylemlerin üretilen ve satılan mamullerin kalitesini yükseltmeyi ve özellikle ayar konusunda standartlara uyulmasını ve dolayısıyla tüketicinin korunmasını amaçlayarak 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan birinci olumlu koşulu sağladığı,
- Tüketicinin aldatılmamasının sonucunda kaliteli mamul alma şansına sahip olması nedeniyle ikinci olumlu koşulun da gerçekleştiği,
- İKO Bülteni'nde yer alan haberlerin amacının dürüst esnafı korumak ve tüketicinin aldatılmasını önlemek olduğu,

500

iddia edilmiştir.

Oda savunmasında rekabeti sınırlayıcı herhangi bir uygulamasının olmadığını ve serbest rekabeti desteklediğini iddia etmektedir. Ancak, ilk inceleme döneminde tespit edilen Oda yayını İKO Bülteni'nde, İKO yönetim kurulunun bir yandan tüm ilçelerdeki kuyumcu esnafının dernek çatısı altında örgütlenmesini teşvik ederken, diğer yandan da aynı örgütlenmenin tüm yurt sathına yayılması için çalışmalarını sürdürdüğü görülmektedir. İKO Bülteni'nde ve web sayfasında, İstanbul ilçelerindeki esnafın güvenliğinin yanı sıra en yoğun yaşadığı sorun olarak fiyat birlikteliğinin olmaması ve bu nedenle karlılığın oldukça düşmesi gösterilmiştir. Kendisini Türk kuyumculuk sektörünün tepe örgütü olarak kabul eden İKO yönetim kurulu, ilçelerde faaliyet gösteren kuyumcuların dernek çatısı altında bir araya gelmeleri için destek vermektedir. Türkiye'de kuyumcu sayısının 40 bini bulmasının fiyat rekabetini gündeme getirdiği ve "fiyat kırma" şeklinde yaşanan rekabetin karlılığı azalttığı vurgulanarak, bir süre sonra rekabet nedeniyle kar etmekte zorlanan esnafın faaliyetine son vermek zorunda kaldığı dile getirilmiştir. Fiyat rekabetini önlemenin ellerinde olduğu ve esnaf birlik içerisinde hareket eder ve fiyat düşürmekten vazgeçerse kazançlı çıkılacağı belirtilmiştir.

510

520

İKO'nun İstanbul'un ilçelerindeki kuyumcuları fiyat birliğini sağlamak amacıyla bir araya getirmeye çalışmasının en açık örneği Zeytinburnu ilçesinde yaşanmıştır. Zeytinburnu ilçesinde faaliyet gösteren kuyumcular arasında yaşanan fiyat rekabetinin ortadan kaldırılması amacıyla Oda tarafından toplantılar düzenlendiği, toplantı sonunda fiyat listelerinin oluşturulmasının kararlaştırıldığı, fiyat listelerinin dağıtımından ve uygulanmasından sorumlu olmak üzere yedi kişilik komite kurulduğu, fiyat listelerine uymayan esnafın uyarıldığı ve tehdit edildiği, Oda yetkililerinin Zeytinburnu'ndaki kuyumcuları gezerek fiyat birlikteliğini bozmamaları konusunda yönlendirdikleri tespit edilmiştir. Bülten'de fiyat rekabetini önlemenin ellerinde olduğu ifadesini kullanan Oda, fiyat rekabetini engellemeye yönelik olarak birtakım girişimler içerisinde yer almış ve Zeytinburnu örneğinde olduğu gibi bunda da başarılı olmuştur. Zeytinburnu ilçesinde görüşülen kuyumcuların büyük bir kısmı Oda'nın yönlendirmesi ile toplantı yapıldıktan sonra aralarındaki fiyat rekabetinin ortadan kalktığını ifade etmişlerdir.

530

540

Oda savunmasında Türkiye'de kuyumculuk sektörünün mamul çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda fiyat birliği oluşmasının imkansız olduğunu iddia etmektedir. Ancak, rekabet ihlali olabilmesi için kuyumcuların tamamında veya önemli bir kısmında tek fiyata geçilmiş olması gerekmektedir. Oda'nın kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engelleme amaçlı faaliyetleri rekabet ihlali için yeterlidir.

550 Savunmada, Bülten'de yer alan fiyat birliğinden kastın Darphane tarafından basılan ziyinet ürünlerinin satış fiyatlarıyla ilgili yapılan şikayetlerin değerlendirilmesi niteliğinde olduğu ifade edilmektedir. Ancak, Bülten'de yer alan fiyat birlikteliği ibaresinden sadece Darphanece basılan altının kastedilmediği açıkça görülmektedir. Kaldı ki, teşebbüslerin fiyatlarını diledikleri gibi düşürmelerinin önünde bir engel olmaması gerektiği şeklindeki rekabetçi yaklaşım, Darphane tarafından basılan ve ayar/gramı standart olan ürünler için dahi geçerlidir. Başka bir ifadeyle, kuyumcuların Ata, tam, yarım ve çeyrek gibi standart ürünlerin satış fiyatlarını diledikleri gibi düşürebilmelerinin önünde hiçbir engel bulunmaması gerekmektedir.

Altın fiyatının borsada belirleniyor olması hiç kuşkusuz altın ürünlerini satan kuyumcular arasındaki fiyat rekabetinin engellenmesinin bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, düşük fiyatla satılan altının kalitesinin şüpheli olduğu yönündeki yaklaşım sonucu rekabetin engellenmesine de izin vermek mümkün değildir. Düşük ayarlı kalitesiz ürünlerle mücadele etmenin yolu, fiyat birliğini sağlamak olmamalıdır.

560 Soruşturma bildirim yazısının tebellüğünden itibaren yanlış anlaşılmalara mahal vermemek için Oda'nın daha itinalı ve dikkatli davranmaya başlaması para cezasının takdirinde hafifletici unsur olarak göz önünde bulundurulmuştur.

570 Kurum raportörlerinin yerinde incelemeler sırasında rekabet ihlali ile ilgili hiçbir belgeye ulaşmadıkları, Soruşturma Raporu'ndaki değerlendirmelerin bültendeki haber ve yorumlarla esnafın şifahi bilgisine dayandırıldığı iddia edilmektedir. Kurum raportörlerinin yerinde incelemeler sırasında rekabet ihlali ile ilgili hiçbir belgeye ulaşmadıkları yönündeki savunma yerinde değildir. Zira, Oda'nın kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engellemeye yönelik girişimlerini ortaya koyacak yeterli miktarda tespitte yukarıda yer verilmiştir.

Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın gönderdiği yazının Rapor'da kullanılmasının usul ve esas yönünden doğru olmadığı iddia edilmektedir. Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın gönderdiği söz konusu yazı Oda hakkında yürütülen soruşturma ile yakından ilişkili olduğu için Soruşturma Raporu'nun tespitlere ilişkin bölümünde yer almıştır. Ancak yazının içerisinde rekabet ihlaline işaret eden herhangi bir unsur bulunmadığından bu yazı değerlendirme bölümünde delil olarak kullanılmamıştır. Dolayısıyla, bu belgenin Rapor'da yer almasının usul ve esas yönünden doğru olmadığı yönündeki itiraz yersizdir.

580 Beyanlarına başvurulmuş Zeytinburnu, Kapalıçarşı ve Gaziosmanpaşa semtlerinden bir kısım kuyumcuların Oda'ya mı, İstanbul Ticaret Odası'na mı kayıtlı olduklarının belli olmadığı, ifadelerinin hangi ölçütlere göre alındığının anlaşılamadığı, değerlendirmelerin şahısları bağladığı, bu şahısların konuyu kavrayıp kavramadıklarının ve sağlıklı yorum yapıp yapmadıklarının belli olmadığı iddia edilmektedir. Raportörlerce görüşülen kuyumcuların Oda'ya mı, İstanbul Ticaret Odası'na mı kayıtlı olduklarının belli olmadığı yönündeki iddia doğru değildir. Tutulan tutanakların ilk sorusu "Oda'ya üye misiniz?" şeklindedir. Görüşülen kuyumcuların Oda'ya mı yoksa İstanbul Ticaret Odası'na mı kayıtlı oldukları bu ilk soruya verdikleri cevaplardan açıkça görülmektedir.

590

Kuyumcuların ifadelerinin hangi ölçütlere göre alındığının anlaşılacağı, bu şahısların konuyu kavrayıp kavramadıklarının ve sağlıklı yorum yapıp yapmadıklarının belli olmadığı şeklindeki itiraz da yersizdir. Raportörler tarafından yerinde inceleme sırasında yazılı veya sözlü açıklama isteme hakkı 4054 sayılı Kanun'un 15. maddesinde düzenlenmiştir. Kanun maddesinde öngörüldüğü üzere mevcut dosyada da, tutanak metinlerinden de görüleceği üzere, yerinde inceleme sırasında incelemenin konusunu, amacını ve yanlış bilgi verilmesi halinde idarî para cezası uygulanacağını gösteren yetki belgesi görüşülen kişilere okutturulmuştur.

600 Oda savunmasında, görüşülen kuyumcuların yorumlarının birbirleriyle çeliştiğini, örneğin U.A.'nın kuyumcuların mal satmak için ne gerekirse yaptıklarını ifade ettiğini belirtmiştir. Kuyumcuların yorumlarında çelişkiler olduğu yönündeki itiraz ve konuya ilişkin U. A. örneği anlaşılmalıdır.

Rapor'da yer verilen Oda'nın Kapalıçarşı'daki fiyatlara herhangi bir müdahalesinin olmadığı beyanlarda açıkça belirtildiği, esnafa sorulan soruların yönlendirici olduğu, esnafın genel ifadelerinde rekabetin ihlal edilmediğini belirten birçok beyan yazmasına rağmen bu ifadelerin yazıya geçirilmediği iddia edilmektedir. Esnafa sorulan soruların yönlendirici olduğu yönündeki iddia tamamen geçersizdir. Tutanaqlardan da görüleceği üzere, şahıslara yöneltilen sorulardan ikincisi "Altın alış ve satış fiyatlarınızı nasıl belirliyorsunuz?" ve üçüncüsü "Fiyatlarınıza Oda'nın herhangi bir müdahalesi söz konusu ise, bunun olumlu ve olumsuz etkilerini belirtiniz" şeklindedir. Bu soruların hangi açıdan yönlendirici olduğu anlaşılmalıdır.

620 Esnafın beyanlarının yazıya geçirilmediği şeklindeki itiraz da gerçekleri yansıtmamaktadır. Kuyumcuların sorulara verdikleri cevaplar herhangi bir değişikliğe uğratılmadan aynen tutanağa geçirilmiştir. Kaldı ki, tutanaklar söz konusu kuyumcular tarafından okunduktan sonra imzalanmış ve kendilerine bir nüshası teslim edilmiştir.

Soruşturmanın sadece 10 kuyumcunun yorumlarına dayanılarak açıldığı, 6000 kuyumcunun faaliyet gösterdiği İstanbul'da fiyat birliği sağlamanın imkansız olduğu, Oda'nın hiçbir zaman fiyat listesi yayımlamadığı, esnafın kendi aralarında hazırladığı listenin Oda'yı bağlamadığı belirtilmiştir.

630 Soruşturma açılabilmesi için ihlale işaret eden delillerin sayısından ziyade söz konusu delillerin bir ihlalin varlığını işaret edebilme kapasitesi önemlidir. Mevcut dosyada soruşturma kararının alınmasında İKO Bülteni'nde yer alan kuyumcu beyanları etkili olmuştur. Daha sonra soruşturma döneminde, İKO'nun kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engellemeye yönelik faaliyetler içerisinde olduğu yönündeki iddiayı destekler nitelikte tespitlerde bulunulmuştur. Bu noktada açıklanması gereken husus, rekabet ihlali olabilmesi için kuyumcuların tamamında veya önemli bir kısmında tek fiyata geçilmiş olması gerekmektedir. Oda'nın kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engelleme amaçlı faaliyetleri rekabet ihlali için yeterlidir. Dolayısıyla, 6000 kuyumcunun faaliyet gösterdiği İstanbul'da fiyat birliği sağlamanın imkansız olduğu yönündeki savunma, ihlalin olmadığını göstermeye yeterli değildir.

640 Darphane'nin ürettiği ziynet ürünlerinin maliyet fiyatının altında satış yapılması halinde esnafın amaçlarının neler olabileceği sıralanmıştır. Buna göre esnafın

düşük ayarlı ürün satarak tüketiciyi kandırma ve haksız kazanç elde etmeyi amaçlayarak kayıt dışı çalışıyor olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, ziynet ürününün fiyatını düşük göstererek diğer ürünleri fahiş fiyatla satmayı amaçlıyor olabileceği, haksız rekabet yaratarak diğer kuyumcuların güvenilirliğini zedeleyebileceği ifade edilmiştir. Ancak, bunların hiçbiri Oda'nın altın satış fiyatlarını belirlemesinin bir gerekçesi olarak ileri sürülemez. Fiyat birliği olduğu takdirde düşük ayarlı ürün satan kuyumcuların yaptıkları her bir satıştan daha fazla kazanç elde edebileceklerinden bile bahsetmek mümkündür. Düşük ayarlı altın ve kayıt dışılıkla mücadele ancak Emniyet birimleri ve Maliye'nin denetimi ile olabilir.

650

4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen ilk iki şartın karşılandığı iddia edilmiştir. Fiyat rekabetini engelleyici eylemlerin satılan ürünlerin ayar bakımından kalitesini artırıcı veya kayıt dışılığı azaltıcı bir etkisinden bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla, Soruşturma Raporu'nda da ifade edildiği gibi, Oda'nın kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engellemeye yönelik eylemlerinin Kanun'un 5. maddesindeki koşulların sağlanamaması nedeniyle muafiyet alması mümkün görülmemektedir.

660

Oda'nın 29.6.2007 tarih ve 4412 sayılı yazısında, Rekabet Kurulu'nun Antalya Kuyumcular Odası'nın tavsiye niteliğinde fiyat belirlemesine muafiyet tanıyan kararına atıfta bulunularak mevcut dosyadaki olaylara da benzer yorumların yapılabileceği ifade edilmektedir. İstanbul Kuyumcular Odası'nın uygulamaları tavsiye niteliğinde altın satış fiyatını belirleme şeklinde değildir. Oda'nın doğrudan kuyumcuların fiyat düşürerek rekabete girmelerini engellemeye yönelik faaliyetler içerisindedir. Dolayısıyla, mevcut haliyle bu uygulamanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet alması mümkün değildir.

İ. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

670

İ.1. Altın Alış ve Satış Fiyatının Belirlenmesi

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca, "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran veya doğurabilecek nitelikte olan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları" hukuka aykırıdır.

680

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, Oda'nın kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engellemeye yönelik eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamına girdiği tespit edilmiştir.

Teşebbüs birliği tarafından fiyat belirlenmesinin en ağır rekabet ihlallerindedir.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, Oda'nın altın alış ve satış fiyatını pazar dışında belirlediği ve dolayısıyla bu eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamına girdiği tespit edilmiştir.

690

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına giren anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarının muafiyet için Kurul'a bildirilme yükümlülüğü 5388 sayılı Kanun ile ortadan kaldırılmıştır. Dolayısıyla, Kanun'un 4. maddesi kapsamında ihlal içeren anlaşma, uyumlu eylem ve kararlara Kurul'un re'sen muafiyet

değerlendirmesi yapabilmesi mümkün olmuştur. Bu çerçevede, Oda'nın altın alış ve satış fiyatını belirlemesinin muafiyet alıp alamayacağı değerlendirilecektir.

İ.2. Muafiyet Değerlendirmesi

700 Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar, Kanun'un 5. maddesindeki koşulların varlığı halinde yasaklayıcı 4. maddenin uygulanmasından muaf tutulabilmektedir. Bu noktada vurgulanması gereken, muafiyet verilebilmesi için 5. maddedeki dört koşulun tamamının sağlanması gerektiğidir. Bu koşullardan herhangi birinin sağlanmaması durumunda, diğer koşullar sağlansa dahi muafiyet verilemez. Kanun'un 5. maddesinde muafiyetin koşulları şu şekilde sayılmıştır:

*“ (a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
(b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
(c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
(d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan daha fazla sınırlanmaması.”*

710

Oda'nın kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engellemeye yönelik eylemlerinin, muafiyet için aranan koşullardan olumlu koşul olarak adlandırılan ilk iki koşulu sağlamadığı çok açıktır. Fiyat rekabetinin ortadan kaldırılmasının getireceği ekonomik gelişme veya iyileşmeden bahsetmek mümkün değildir. İkinci olumlu koşula göre, ekonomik veya teknik gelişme ve iyileşmelerden tüketicilerin yarar sağlaması gerekmektedir. Fiyat rekabetinin ortadan kaldırılması kuyumculara fayda getirmektedir. Bu uygulama neticesinde, düşük fiyatla altın alma veya yüksek fiyatla altın satma imkanları sınırlanan tüketiciler doğrudan zarar görmektedirler.

720

Oda'nın kuyumcular arasındaki fiyat rekabetini engellemeye yönelik eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamına girdiği, ayrıca Kanun'un 5. maddesindeki koşullar sağlanmadığından bu ihlal açısından muafiyet verilmesi söz konusu değildir.

730

Oda tarafından tavsiye veya maksimum niteliğinde fiyat açıklanmasının bu dosya bakımından muafiyet alıp alamayacağı da değerlendirilmiştir: Oda tarafından açıklanan fiyatlar tavsiye veya maksimum niteliğinde olsa idi bu uygulamanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki muafiyetin koşullarını sağlayabileceği düşünülmektedir. Zira, Oda tarafından açıklanan tavsiye veya maksimum niteliğindeki fiyatlar üyelerin altın fiyatlarındaki dalgalanmaları takip etmelerini kolaylaştırırken, tüketicilerin de altın fiyatları konusunda bilinçlenmelerini sağlayacaktı. Tavsiye veya maksimum niteliğinde olmasından dolayı açıklanan fiyatlardan düşük fiyatlarla satış yapmalarının önünde bir engel bulunmayan kuyumcular arasında rekabet devam edebilecekti. Bu çerçevede, mevcut haliyle bu uygulamanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet alması mümkün değildir.

740 **İ.3. Danıştay 13. Dairesi'nin 18.2.2011 tarih 2008/2271 E., 2011/681 K. sayılı Kararı Işığında Değerlendirme**

750 Soruşturmaya konu iddia, İKO'nun altın alış ve satış fiyatlarını belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediğine ilişkindir. Konuya ilişkin olarak yürütülen soruşturma neticesinde Kurul 19.9.2007 tarih ve 07-75/898-340 sayı ile; İKO'nun 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğini tespit ederek İKO'ya 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 2005 yılı 513.173,49 YTL tutarındaki gayrisafi gelirin %1'i oranında olmak üzere 5.131,73 YTL idari para cezası verilmesine, ancak verilecek para cezası asgari hadden aşağı olamayacağından, 2007/1 sayılı Tebliğ uyarınca, asgari ceza tutarı olan 6.864 YTL idari para cezası verilmesine hükmetmiştir.

Söz konusu Kurul kararına yönelik olarak Dernek tarafından açılan dava kapsamında Danıştay 13. Dairesi; 18.2.2011 tarih ve 2008/2271 E., 2011/681 K. sayılı kararı ile söz konusu Kurul kararının iptaline karar vermiştir.

760 Anılan bozma kararında; İstanbul'un ilçelerinde faaliyet gösteren kuyumcular arasındaki fiyat birliğini sağlamaya yönelik süregelen ve soruşturma döneminde de devam eden eylemleri nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlâl ettiği açık olan İKO hakkında, 4054 sayılı Kanun'un 16/2. maddesi uyarınca idari para cezası uygulanmasını yerinde bulunmakla beraber, Kurulca soruşturmanın 30.11.2006 tarihinde açıldığı dikkate alınarak, İKO'nun bir önceki malî yıl olan 2005 malî yılı sonunda oluşan yıllık gayri safî geliri üzerinden cezalandırılması gerektiğinden hareketle, İKO'ya 01.04.2005-31.12.2005 tarihleri arasında uygulanan 2005/2 sayılı Tebliğ hükümleri uyarınca asgari ceza olan 5.800 TL idarî para cezası verilmesi gerekirken, karar tarihinde yürürlükte bulunan 2007/1 sayılı Tebliğ hükümleri uyarınca 6.864 TL idarî para cezası verilmesinde hukuka uyarlık bulunmamıştır.

770 4054 sayılı Kanun'da 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle hem 16. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen asgari ceza düzenlemesi kaldırılmış hem de anılan maddenin üçüncü fıkrasında "nihai karardan bir önceki mali yılsonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirin esas alınması" hükmü getirilmiştir. Bu bağlamda dosya konusu ihlal nedeniyle Kanun'un 16. maddesi çerçevesinde Dernek'e verilecek olan cezanın belirlenmesinde, lehe olan düzenlemenin uygulanması ilkesi doğrultusunda yürürlükten kaldırılan asgari para cezası verilmesi ile meri nihai karardan bir önceki mali yılsonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirin esas alınması düzenlemeleri karşılaştırılarak; iptale konu Kurul kararının verildiği tarihte yürürlükte olan Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası ve 2005/2 sayılı Tebliğ uyarınca takdir edilen asgari ceza miktarının daha düşük olması nedeniyle, 780 teşebbüs için lehe olduğu anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca uygulama alanı bulan "failin lehine olan hükmün uygulanması" ilkesi dikkate alındığında, Dernek'in altın alış ve satış fiyatını belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal etmesi nedeniyle Dernek'e, Kanun'un 16. maddesi ve para cezasında lehe düzenlemeler dikkate alınarak, soruşturma açılma tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 2005/2 sayılı Tebliğ uyarınca asgari ceza miktarı olan 5.800 TL idari para cezası verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

790 **J. SONUÇ**

Önaraştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeler okunup incelenerek yapılan görüşmeler sonucunda;

800 İstanbul Kuyumcular Odası'nın altın alış ve satış fiyatını belirlemek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal etmesi nedeniyle adı geçen Oda'ya, Kanun'un 16. maddesi ve para cezasında lehe düzenlemeler dikkate alınarak, soruşturma açılma tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 2005/2 sayılı Tebliğ uyarınca asgari ceza miktarı olan 5.800 TL idari para cezası verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.